

تبلور عزت در شخصیت زینب کبری(س) // سجایای عالمه غیر معلمه

حجت الاسلام شهاب، کارشناس مذهبی گفت: قرآن می‌فرماید اگر کمال انسانی را بخواهید باید در برابر مشکلات با صبر باشید، یکی از عوامل موثر در این امر عزت نفس است زینب کبری تأمین کننده این عزت بود.

حجت الاسلام شهاب، کارشناس مذهبی گفت: قرآن می‌فرماید اگر کمال انسانی را بخواهید باید در برابر مشکلات با صبر باشید، یکی از عوامل موثر در این امر عزت نفس است زینب کبری تأمین کننده این عزت بود.

به گزارش خبرنگار مهر، پنجم جمادی الاولی روز ولادت باسعادت بانوی قهرمان کربلا، پرچم دار نهضت پس از شهادت حسین علیه السلام، حضرت زینب کبری سلام الله علیها است. این روز را روز پرستار می‌نامند و علت نام گذاری این روز به نام «روز پرستار» این است که حضرت زینب پرستاری امام زمانش حضرت زین العابدین علیه السلام و دیگر بیماران و مصیبت زدگان اهل بیت را برعهده داشت، و ضمن این که رسالت مهم نگهداری و تبلیغ از نهضت حسینی را به خوبی انجام داد، از پرستاری بیمار کربلا نیز با تحمل آن همه سختی‌ها و ناملایمات، آنی فروگذار نبود و تا آخرین رمق، دین خود را به مکتب و رهبرش ادا کرد.

به همین مناسبت با تعدادی از کارشناسان دینی و وعاظ مطرح در مورد ابعاد شخصیتی حضرت عقیله بنی هاشم(س) به گفتگو نشستیم. موضوعاتی مانند عالمه بودن حضرت زینب و شیوه اقناعی آن حضرت در مواجهه با تبلیغات دشمن و همچنین نقش و تاثیر زنان به خصوص این بانوی گرامی اسلام در واقعه کربلا و مقایسه خطبه خوانی آن حضرت با کلام امیرالمومنین از جمله موضوعاتی است که در این گفتگوها به آن اشاره شده است.

حضرت زینب(س) عالمه غیر معلمه

حجت الاسلام و المسلمین عبدالحمید شهاب از خطیبان نامدار تهران در توضیح لقب «عالمه غیر معلمه» که به حضرت زینب(س) اطلاق شده است، گفت: القاب و کنیه‌های زیادی برای شخصیت حضرت زینب(س) ذکر شده اما یکی از آن‌ها مسئله «عالمه غیر معلمه» بودن آن حضرت می‌باشد. از یک جهت شاید ریشه این موضوع را بتوان از حیث وراثت بررسی کرد چراکه ایشان در دامن مطهره حضرت زهرا(س) و پدر بزرگوارشان حضرت امیرالمومنین(ع) پرورش یافته است. اما از طرف دیگر عالمه بودن آن حضرت را باید در مقام ولایة الله بودن حضرت زینب(س) بررسی کرد. او ولی خداست و به مقام ولایت الهی رسیده است، لذا همه ویژگی‌ها و صفات آن حضرت مانند شریکه الحسین، نائبة الزهرا، عقیله بنی هاشم و... قابل تبیین خواهد بود. روایات دیگری داریم که از القاب ایشان می‌توان به فهیمه، فصیحه، عابده آل علی، فاضله و... اشاره کرد. لذا ریشه این القاب در ولایة الهی آن حضرت نهفته است.

این کارشناس دینی ادامه داد: همه فروع در مقام ولایت حضرت زینب دیده می‌شود. ولایت از ماده ولی به معنای شدت قرب گرفته شده و به معنی آن است که فرد از اصحاب جامعه خود پیشی گرفته است. کسی می‌تواند تدبیر موجودات عالم را در دست داشته باشد که به این مقام ولایت الهیه رسیده باشد به بیان دیگر کسی می‌تواند به مقام ولایة الله برسد که فانی در ذات محبوب خود شده باشد و این در شأنیت دختر امیرالمومنین(ع) کاملاً دیده شده است.

وی با بیان اینکه شخصیت عظیم حضرت زینب(س) این صدق را به ما می‌دهد که او هم می‌تواند در حوادث و مشکلات سرپرستی کند و هم در مصائب خویشتن دار باشد، گفت: وقتی حضرت در مجلس عبیدالله ابن زیاد وارد می‌شود روایت این است که «و سترت وجهها بکمه»، امام سجاد که می‌فرماید جز من محرمی در آن مجلس نبود دیدم عمه‌ام با آستین عربی صورت خود را پوشانده است. این دقیقاً نشان می‌دهد که حضرت توانسته در اداره امور شخصیت خود را کاملاً صادق‌الوعد به تصویر بکشد. اینها اموری است که از طاقت بشر خارج است و شاید خیلی از عقول آنها را ادراک نکند. مرحوم مامقانی بعنوان بزرگترین رجال شیعه در کتاب شریف تنقیح المقال وقتی به اسم شریف حضرت زینب(س) می‌رسد، می‌فرماید: «الزینب، و مالزینب و مادراد مالزینب» چه کسی می‌داند زینب(س) کیست؟

حجت الاسلام شهاب افزود: لذا سخنان حضرت زینب(س) در مواقع مختلف از تاریخ کربلا دلالت بر همین روایت دارد که امام سجاد(ع) خطاب به آن حضرت فرمود: «أَنْتِ يَحْمَدُ اللَّهَ عَالِمَةٌ غَيْرَ مُعَلِّمَةٍ وَ فَهْمَةٌ غَيْرَ مُقَهَّمَةٍ». ما در آیه 65 سوره کهف می‌خوانیم که «عَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا». علم حضرت زینب(س) افاضه پروردگار بوده است. چون آن حضرت فانی در حق شد خداوند آن علم الهیه خود را در سینه دختر امیرالمومنین(ع) قرار داد که آثار آن در خطبه‌ها و تفاسیر قرآن ایشان در کوفه و... مشهود است.

وی همچنین در توضیح نقش زنان در واقعه عاشورا و بطور خاص نقش حضرت زینب(س) در این حماسه عظیم گفت: نهضت سیدالشهدا یک حماسه بزرگ الهی بود که هدف آن تأمین عزت و کرامت انسانی بود. آنچه ذات مطهر حضرت اباعبدالله توانست پیاده کند گرچه به ظاهر با یک شکست روبه رو بود اما درخشان‌ترین الگوی عزت محوری است که این امر بعد از امام حسین(س) در عملکرد بانویی به نام زینب کبری(س) قابل مشاهده است.

این خطیب دینی اضافه کرد: انسان همواره همنشین با مصائب بوده است. در سوره بلد داریم «لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ». لذا از زمانی که بشر متولد می‌شود تا دوران پیری، با مشقت‌های زیادی روبروست. قرآن می‌فرماید اگر کمال انسانی را بخواهید باید در برابر مشکلات با صبر باشید. یکی از عوامل موثر در این امر عزت نفس است. زینب کبری تأمین کننده این عزت بود و ما تبلور

عزت را در عملکرد دختر امیرالمومنین(ع) می بینیم.

صبر و حلم، عزت را در وجود حضرت زینب(س) تبلور داد

این کارشناس دینی در مورد مقام صبر و حلم وجود مقدس حضرت زینب(س) تصریح کرد: این مقام صبر و حلم توانست عزت مداری ایشان را تبلور دهد. امیرالمومنین فرمود: «اذا أكرم الله عبدا أعانه على إقامة الحق» یعنی اگر خدا اراده کند که بزرگی و کرامتی را به کسی بدهد، او را در راه بر پا داشتن حق کمک دهد. آن حضرت با اینکه مصیبت دیده و سختی کشیده بود که انسان در مقام وصف آن نمی تواند سخن بگوید ولی وقتی می خواهد شخصیت الهی خود و حقیقت دین خدا معرفی کند، چه در دربار یزید و چه در دربار عبیدالله چنان با صلابت به روشنگری می پردازد و طومار سفاکان را به هم می پیچد. این امر جز با توکل به خدا و ایمان واقعی و فانی شدن در مقام عبودیت و بندگی ممکن نمی باشد.

وی در پایان عنوان کرد: زینب کبری(س) آن روز نشان داد که یک زن آگاه، مومن و بصیر می تواند بر اجتماع اثر داشته باشد و خط مشی ها را تعیین کند و این پاسخی باشد بر آن مکاتبی که وجود زن را نفی می کنند و یا به آن نگاه ابزاری دارند. لذا حرکت یک زن می تواند بر جامعه تاثیر گذار باشد.

شیوه افتناعی حضرت زینب(س) در مواجهه با دشمن

حجت الاسلام ریاضت خطیب و کارشناس دینی در گفتگو با [خبرنگار مهر](#) با بیان اینکه بنی امیه بعد از واقعه عاشورا تبلیغاتی را ترتیب داد که بتواند خود را از این جنایتی که در کربلا انجام داده است تبرئه کند گفت: حضرت زینب(س) تربیت شده مکتب فاطمی و علوی است لذا روش ایشان در مواجهه با دشمنان اسلام که بصورت دشمنی با اهل بیت بروز می یافت همان روش پدر و مادر بزرگوارشان است. به طوریکه ما می بینیم امیرالمومنین(ع) در نهج البلاغه و حضرت زهرا(س) در خطبه فدکیه وقتی می خواهند با کسانی که در قالب اسلام بر علیه اسلام عمل می کنند، برخورد کنند به قرآن استناد می نمایند. چندین آیه قرآن در نهج البلاغه مورد استناد قرار می گیرد. یا مثلا در خطبه فدکیه بر علیه کودتاچیان سقیفه چندین مرتبه از آیات قرآن استفاده می شود. چون قرآن وفاق مشترک بین فرقه های مختلف اسلامی است. لذا در خطبه حضرت زینب(س) در مجلس یزید یا عبیدالله می بینیم که استناد به قرآن حرف اول را می زند.

وی ادامه داد: وقتی به امیرالمومنین(ع) عرض می کنند پیامبر(ص) را توصیف کنید ایشان می فرمایند «خَلَقَهُ الْقُرْآن»، یعنی خلق پیامبر قرآن بود. امیرالمومنین که به تعبیر قرآن نفس پیامبر است خلق او هم خلق قرآن است. لذا حضرت زینب(س) تربیت شده همین مکتب است و با این روش هیمنه دشمن را شکست.

این کارشناس دینی در مورد جمله «ما رایت الا جمیلا» گفت: حضرت زینب با این جمله دشمن را در اوج تکبر و سرمست از پیروزی ظاهری به حسیض ذلت می کشاند. در این جمله نکات دقیقی نهفته است. آن چیزی که دیده می شود فقط و فقط زیبایی است و چیز دیگری غیر از آن دیده نمی شود. لذا علاوه بر صلابت حضرت زینب(س) استناد ایشان به آیات قرآن باعث شکسته شدن دشمن شد. امروز هم اگر قرآن در مواجهه با فرقه ها و جریان های مختلف مستمسک ما قرار بگیرد، آنها را خلع سلاح خواهد کرد.

حجت السلام ریاضت در مورد مشابهت صدای حضرت زینب(س) و امیرالمومنین(ع) در خطبه ای که در کوفه ایراد کردند، تصریح کرد: آنچه در روایات وجود دارد این است که وقتی صدای حضرت زینب(س) بلند شد پیرمردهای کوفه به هم گفتند که صدای امیرالمومنین(ع) می آید، یعنی حتی تن صدا مردانه است. علاوه بر اینکه کلام حضرت زینب(س) را می توان از منظر زیباشناختی و آرایه ای و... مورد بررسی و مشابهت با کلام امیرالمومنین(ع) قرار داد اما نکته ای که من می خواهم به آن توجه دهم این است که قرآن می فرماید زن هر موقع می خواهد با مرد حرف بزند باید با او مردانه سخن بگوید «فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ»، لذا وقتی زینب کبری(س) می خواهد برای یک عده مرد نامحرم حرف بزند باید مردانه حرف بزند و صلابت مردانگی داشته باشد.

نگاه عمیق درون نگر و ژرف نگر حضرت زینب(س) به واقعه عاشورا

آیت الله محمد حسن اختری دبیر کل مجمع جهانی اهل بیت(ع) از دیگر کارشناسانی است که با او درباره شخصیت حضرت زینب(س) گفتگو کردیم. وی در مورد اینکه بعد از عاشورا بنی امیه چه تبلیغاتی برای مبرا کردن خود از این جنایت انجام داد و مواجهه حضرت زینب(س) با این تبلیغات چگونه بود؟ گفت: حضرت زینب بر حسب آنچه که در تاریخ آمده بعد از واقعه عاشورا خیلی زنده ماندند. گویا در حدود یک سال بعد از عاشورا زنده و در حیات بودند. و خودش با آن همه گرفتاری ها و ناراحتی ها و آن غم و اندوه فراوان از دست دادن حضرت امام حسین(ع) و همه شهدای کربلا، برادر بزرگوارشان فرزندان عزیزش فرزندان برادرش، یک کوه بزرگی از غم و اندوه و مصیبت و مشقت بر دوش آن حضرت بود. همانطور که در تاریخ آمده در سال دوم یعنی یکسال بعد از واقعه عاشورا یزید بن معاویه لعنت الله علیه آن حمله سنگین و ننگین علیه مدینه و خاندان عصمت و طهارت(ع) و حمله به صحابه و تابعین پیامبر(ص) را راه انداخت و کسانی که آنجا بود با کشتار فجیع و بسیار ننگین را که در مدینه به بار آورد از بین برد.

وی افزود: این حمله باعث شد که بر حسب نقل تاریخ حضرت امام سجاد(ع) با همه بنی هاشم و فرزندان و اولاد علی که سرشناس و در جاهای مختلف بودند به آنها دستور دادند که مدینه را ترک کنند و بعضی ها شاید در همان شبه جزیره بودند بعضی ها به مکانهای دیگری رفتند. لذا شاهدهیم که تعدادی از خاندان عصمت و طهارت(ع) به طرف شام آمدند تعدادی هم به طرف مصر رفتند. بنابراین معلوم نیست که حضرت زینب(س) در نقل صحیح تاریخ آیا به شام رفتند یا به مصر آمدند. در هر دو این مکانها الان آثاری از آن بزرگوار به عنوان حرم و مزار و قبر حضرت زینب(س) وجود دارد. در اثر این فشار و سختی هایی

که به آنها تحمیل شد اینها به مکانهای مختلف کوچ کردند. ممکن هم است که طور دیگری باشد اینها تحلیل است و به عنوان نقل تاریخی سندی بر آن موجود نیست. امکان دارد که خود حضرت زینب (س) به شام نیامده و دستگاه فاسد بنی امیه آنها را به زور به شام آورده باشد. زیرا آنها معلوم نیست که رغبتی داشته که به شام بیایند.

دبیر کل مجمع جهانی اهل بیت (ع) در مورد اینکه جمیل بودن کربلا برای عقیده بنی هاشم (ما رایت الا جمیلا) از چه حیثی قابل تحلیل است گفت: عبارت معروف و یا آن تعبیر بسیار زیبا و آن نگاه حضرت زینب (س) نسبت به واقعه عاشورا آن یک نگاه عمیق درون نگر و ژرف نگر نسبت به اهداف مقدس عاشورا است نه به عنوان یک نگاه ظاهر نگری که می بیند یک نفر همه مصیبت ها و سختی ها را دیده و آن همه بیابان روی ها و اسارت و همه اینها را دیده است. این مسئله اولاً در برابر جنایتکاری مثل ابن زیاد و نسبت به یزید در برابر این جنایتکاران است که آنها می خواستند با این تغییر و سوال خودشان و با این نگاه خودشان آن تفختر و تکبر و قدرت خواهی و قدرت طلبی و سمتگری خودشان، که در ظاهر ظالم و ستمگر خود را در این واقعه پیروزی می دید می خواهد این را به رخ او بکشاند و از طرف دیگر یزید می خواست این وضعیت امام حسین (ع) و اسرا را منسوب به خدا بکنند، بگویند این بلاها و مصیبت هایی که شما کشیدید خواست خدا بوده است یعنی همان دیدگاه جبری که در میان آنها وجود دارد.

پیروی زنان امروزی از راه حضرت زینب

حجت الاسلام اختری ادامه داد: حضرت زینب (س) در پاسخ به عقیده باطل یزید و نگاه ظالمانه و ستمگرانه اش خواست برای اینکه او را تحقیر کند و او را خرد کند و این که این همه گرفتاری ها در ایمان و اعتقاد و در باور خاندان عصمت و طهارت (ع) و به ویژه زینب کبری (س) و شاگرد مکتب امیرالمومنین (ع) و فاطمه زهرا (س) هیچ گونه تزلزل در ایمان و عقیده آنها بوجود نمی آورد و برای اینکه همه چیز را برای خدا و در راه خدا و برای اهداف مقدس حفاظت از اسلام و قرآن می بینند. حضرت زینب (س) این مصیبت ها را برای خودشان افتخار بزرگی می بینند و همه را خوبی و موهبتی از جانب خداوند متعال می بینند. وی افزود: حضرت زینب (س) می فرمایند: شهادت برای ما کرامت و فوز است نه از دست دادن حیات؛ ایشان می فرمایند: «ما رایت الا جمیلا» یعنی آنچه که من دیدم آنها را به جان خریدم و آن را برای خدا می خواهیم به همین خاطر آن را زیبا می بینیم. یعنی اصلاً اینها مصیبت نیست بلکه آن را کرامت و موهبت از سوی خدا برای خودمان می دانیم. حضرت زینب (س) می خواستند با این جمله پاسخ یزید را بدهند و آن باور و اعتقاد و هدفی که دارند که دفاع از دین خدا و پیامبر است و این بلایا را در این راه چیزی ساده می بیند.

اختری در مورد اینکه برای اینکه یک زن بتواند رسالتی مانند عقیده بنی هاشم را انجام دهد و تمام کننده نقش مردان باشد باید چه اتفاقی بیفتد گفت: این رسالت همان رسالتی است که امروز بسیاری از زنان ما در میان جامعه به عنوان حرکت به سوی پیشرفت و تعالی و خدمت به اسلام شاهد هستیم و همچنان که در دوران انقلاب همین روزهای افتخارآمیز دهه فجر خودش شاهد همین مسئله است که زنان کشور ما با پیروی از مکتب حضرت زینب (س) برای تکمیل مبارزات و راه انقلاب خودشان چادر به سر در میان خیابانها برای تکمیل این راه به میدان آمدند و این راه را تداوم بخشیدند؛ و امروز هم در راه پیشرفت و تعالی اسلام و کشور همان راه را دنبال می کنند. یعنی مسئله زن بودن باعث این نمی شود که آنها رسالت و مسئولیت خودشان را فراموش کنند و آنچه که وظیفه آنهاست انجام ندهند.

دبیر کل مجمع جهانی اهل بیت (ع) در پایان اضافه کرد: امروز هم بسیاری از زنان از خوشگذرانی های ظاهری چشم پوشی می کنند اما برای گذشت و فداکاری در راه اسلام و در راه دین فرزندان خود و شوهران و حتی بعضی ها خودشان به جبهه ها می فرستند و می روند و در دفاع از حرم و ولایت و امامت می بیند شجاعانه ایستادگی می کنند و تلاش می کنند این رسالت را به گوش تمام جهانیان برسانند.